

APTITUDINILE COMUNICATIVE ȘI ORGANIZATORICE LA STUDENȚII CU PROFIL PEDAGOGIC

Lidia TROFAILA, dr., conf. univ.

Catedra Psihopedagogie și Educație preșcolară, UST

Rezumat. Aptitudinile sunt niște însușiri ale personalității care sporesc randamentul în activitate. Din aceste considerente ele sunt deosebit de necesare în activitatea profesională. Profesorul trebuie să fie comunicabil, sociabil, să-și poată organiza propria comunicare, activitate precum și comunicarea, activitatea discipolilor săi.

La majoritatea studenților anului I de studii aptitudinile comunicative și organizatorice sunt slab dezvoltate. În activitatea pedagogică acestea sunt aptitudinile profesionale de bază. Pe parcursul anilor de studii trebuie aprofundate.

Cuvinte cheie: aptitudini, organizatorice, comunicative, profesionale, generale, speciale, interes pedagogic, activitate pedagogică, aptitudini pedagogice, profil pedagogic, orientare profesională.

COMMUNICATIVE AND ORGANIZATIONAL SKILLS OF THE STUDENTS OF PEDAGOGICAL PROFILE

Summary. Skills are attributes of personality that increase performance in activity. For these reasons they are particularly necessary in professional activity. The teacher must be communicative, sociable, able to organize his own communication, activity, and communication, the activity of his disciples.

In most students of the first year of study the communicative and organizational skills are poorly developed. In pedagogical activity these are the basic professional skills. During the years of study they should be deepened.

Keywords: skills, pedagogical, communicative, organizational, professional, general, special, pedagogical interest, pedagogical activity, pedagogical profile, professional orientation.

Aptitudinile se definesc ca un complex de însușiri relativ stabile ale personalității, care condiționează realizarea cu succes a diferitor activități intelectuale, artistice, științifice, profesionale, organizatorice, comunicative, sportive, tehnice, manuale etc. Aptitudinile presupun depășirea evidentă a randamentului și calității activității, facilitează învățarea, formarea abilităților, deprinderilor, stratificarea obișnuințelor [3,4]. După E.Claparede, aptitudinea este ceea ce permite diferențierea indivizilor, când la o educație egală îi privim din unghiul randamentului [2]. Timp îndelungat aptitudinile rămân nediferențiate, numai începând cu vârsta de 10 ani încep a se preciza. Precizarea aptitudinilor este deosebit de importantă în orientarea școlară și profesională, la alegerea profesiei, formarea aptitudinilor profesionale.

Termenul de aptitudine capătă accepții diferite. C.Spearman l-a utilizat pentru a desemna inteligența ca aptitudine generală. IQ-ul, coeficientul de inteligență fiind condiționat genetic și schimbat în funcție de experiența de viață a omului, iar destinul în mare măsură determinat de această aptitudine [3, 4].

M.Reuchlin susține că trebuie deosebite noțiunile aptitudine, capacitate, factori în măsura în care factorii reies dintr-o analiză factorială care nu prejudiciază originea

înnăscută sau dobândită a fenomenului. Ce factori acționează în cazul când o persoană cu un IQ ridicat se zbate din greu pentru a obține succes pe când una cu un IQ mai modest se descurcă destul de bine. Aici ne vom aduce aminte de necesitatea de a corela inteligența cognitivă cu inteligența emoțională, exprimată și susținută prin capacitatea de autocontrol, conștiință de sine, conștiință socială, o gestionare reușită a relațiilor [8].

F.Galton a arătat că aptitudinile umane sunt diferite și se distribuie după o curbă normală [6]. Omul este deosebit de bogat în aptitudini. Unele din ele sunt mai bine dezvoltate, altele mai puțin. Totul depinde de faptul căroră din ele le acordă prioritate, le consideră mai de valoare.

A.Binet a elaborat primele teste de aptitudini de învățare, teste de inteligență cognitivă și a demonstrat că oamenii se deosebesc între ei după nivelurile de dezvoltare a inteligenței cognitive, după un anumit IQ [1]. Aceasta a permis de a diferenția oamenii dotați, supradotați, cu un nivel înalt în dezvoltarea inteligenței cognitive și oamenii cu nivel comun, normal de dezvoltare a inteligenței cognitive ori cei cu probleme în dezvoltarea cognitivă, cu un nivel slab de dezvoltare a inteligenței cognitive.

P.E.Vernon menționează că fiecare activitate necesită prezența unei aptitudini generale și a unor aptitudini speciale [10]. Inteligența este o aptitudine generală. Aptitudinile speciale denumesc însușiri, combinații de însușiri profesionale și se definesc prin termeni specifici. Aptitudinile pedagogice, de exemplu, pot fi descrise prin următoarele însușiri: 1) a predă accesibil, 2) a cunoaște și înțelege elevul, studentul, 3) intuiție psihologică, 4) comunicabilitate, 5) limbaj clar și expresiv, vocabular bogat, 6) stabilitate emoțională, 7) conștiinciozitate, seriozitate, simțul datotiei, 8) bun organizator.

De obicei fiecare persoană posedă un număr mare de aptitudini, cu toate că nu toate aceste aptitudini se conștientizează, folosesc de cei care le posedă. Totdeauna putem găsi persoane cu aptitudini remarcabile, adecvate când se solicită realizarea unei profesii, unei activități deosebite. Izbucnirea de aptitudini se datorează gradului mare de generalitate a aptitudinilor. Știința psihologică a scos în evidență structurile ereditare energizatoare ale aptitudinilor, particularitățile dobândite prin învățare care favorizează exprimarea lor. Aceasta se datorează plasticității înalte a creierului uman care favorizează dezvoltarea, perfecționarea activității în urma învățării.

Aptitudinile stau la baza creației populare, artistice, intelectuale etc. Când aptitudinile se încarcă de interese, apare vocația. În colectivele studentești este deosebit de necesară vocația profesională, pentru care aptitudinile sunt extrem de necesare. Aptitudinile au importanță socială și economică, iar aptitudinile intelectuale se consideră ca o avuție socială. Materia cenușie se spune că prevalează la oamenii cu aptitudinile consolidate, încărcate de creativitate, cultură, operativitate de mare valoare. În acest caz aptitudinile științifice constituie categoria cea mai înaltă a aptitudinilor intelectuale. Psihologul francez R.M.Gagne consideră că activitatea omului de știință este analizabilă, presupune controlul ideilor, organizarea sistemelor de concepte, utilizarea eficientă a

algoritmilor, regulilor, operațiilor etc. [5]. Aptitudinile intelectuale se pot impregna cu cele creative și atunci apare o creativitate nespecifică dominată de inteligență și una specifică alimentată de aptitudini specifice. Nu întâmplător sunt savanți, B.Landonov ș.a., care consideră că aptitudinile științifice au la bază structuri genetice.

Aptitudinile tehnice sunt prezente la marii inovatori și inventatori din domeniul tehnicii ca Th. Edison, M.Faraday, K.Țiolcovski etc. Profesiile moderne au grade de dezvoltare tehnică diferite și o intelectualizare continuă, potențialul cărora se alimentează prin instruire. Școala fiind industria de bază a viitorului [3].

Aptitudinile artistice se exprimă prin artele spațiului (pictură, sculptură, gravură etc.), timpului (arta dramatică, literatură, muzică, coreografie, cinematografie etc.). Aptitudinile artistice sunt sensibile la educație din copilărie și se manifestă în unul sau mai multe domenii ale artei, iar în cadrul unei arte în unul sau mai multe stiluri de activitate. Aptitudinile literare sunt bine dezvoltate social prin programele școlare, instituțiilor superioare de învățământ.

Există manifestări precoce ale aptitudinilor. La vârsta de 4-5 ani - la W.A. Mozart, Haydn, G. Enescu, F.M. Bertholdi și la 8-9 ani - la P. Picasso. Totodată pot fi și manifestări tardive ale aptitudinilor. W. Scot a scris primul roman la 34 ani. Flaubert a publicat Doamna Bovary la 36 ani, Cervantes la 35 ani a publicat Don Quijote. De asemenea putem vorbi și de o polivalență a aptitudinilor. Leonardo da Vinci a fost pictor, scriitor, filosof, inventator, om de știință. Goethe a fost poet, naturalist, fizician. T. Vianu a fost istoric literar, poet, estetician [9].

Comunicarea, aptitudinile comunicative presupun o transmitere intenționată sau nu de informații destinate să lămurească sau să influențeze o persoană sau grup de persoane receptori [3, 4]. În același timp informația transmisă produce o acțiune asupra subiectului receptor, un efect retroactiv asupra persoanei emițătoare care de asemenea sunt influențate. Cu acest scop în comunicare se utilizează nu numai limbajul, dar și mijloacele non-verbale, mimica, pantomimica etc. Cu toate că nu toate comunicările se exprimă în mod rațional, conștient. Percepem mult mai multe decât comunicăm în mod rațional. S. Freud vorbea de comunicarea de la inconștient la inconștient, indicând prin aceasta că persoanele sunt capabile să perceapă indicii subtili, neconștientizați [3, 4].

Comunicarea, aptitudinile comunicative nu sunt un privilegiu numai al omului. Putem depista comunicarea la animale, plante. Albinele, muștele, țânțarii ș.a. insecte printr-un dans al lor indică celorlalte insecte locul unde se află hrana. Plantele avertizează despre vătămrile suferite ș.a. În formele sale simple, obișnuite comunicarea este specifică, caracteristică fiecărui om. Mai complicat, după cum dovedesc cercetările, este ca omul să dea dovadă de aptitudini comunicative, să realizeze o comunicare reușită în diverse situații și împrejurări.

Organizarea socială este caracteristică omului și se prezintă ca un sistem social cu o structură socială complexă care operează într-un ambient cultural, politic, legal,

economic și tehnologic cu care interacționează continuu [3, 4]. Organizarea activității, muncii presupune unele succesiuni în dezvoltare. Include un ansamblu de acțiuni care are drept scop sistematizarea activității, muncii, învățării în așa fel încât să crească productivitatea, eficiența învățării, muncii, fără a dăuna persoanelor implicate în activitate și a spori randamentul, eficiența activității lor în comun. Ideea de organizare științifică a activității pedagogului este specifică pentru activitatea pedagogului, care trebuie să dispună de capacitatea de a-și organiza propriul discurs, precum și activitatea elevilor, studenților care în urmă activității în comun trebuie să obțină cunoștințele, performanțele necesare, să-și formeze abilitățile, deprinderile, obișnuințele corespunzătoare. Eșecurile în organizare se răsfrâng asupra calității, rezultatelor muncii și activității în comun [3, 4]. În acest caz nu trebuie neglijate calitățile individuale ale discipolilor, copiilor, elevilor, studenților, particularitățile lor individuale și de vârstă. Pentru o organizare bună a colectivului de copii, elevi, studenți este binevenit să vorbim de necesitatea posedării aptitudinilor organizatorice, care cer o anumită perioadă de lucru, de dezvoltare și formare.

Fiecărei forme de mișcare și organizare a materiei îi corespunde un anumit tip de comunicare cu ambianța. Pentru sistemele anorganice, materiale, comunicarea cu mediul ambiant se realizează în contextul principiului conexiunii universale. Comunicarea verbală, orală și scrisă istoricește se instituie ca un factor și mecanism esențial al vieții umane și sociale. Comunicarea verbală este supusă unor reguli sociale, deoarece nu se poate comunica tot și orice. Procesul comunicării solicită o organizare a ceea ce este dat într-o situație cu coordonatele ei într-o succesiune temporară a evenimentelor care să permită înțelegerea lor. În acest caz aptitudinile comunicative și organizatorice trebuie să coreleze permanent. Prin medierea vieții sociale s-au desprins și alte tipuri de instrumente de comunicare: limbajul imagistic al artelor picturale, arhitecturale, sculpturale, coreografice, cinematografice, limbajul figural-simbolic al muzicii, limbajul simbolic-abstract al matematicii, logicii, limbajele științelor, limbajele de programare etc.

Aptitudinile comunicative și organizatorice asigură succesul în activitățile umane. Diagnosticarea nivelului lor de dezvoltare poate fi elaborată cu ajutorul mai multor metodici aprobate [7]. Una din aceste metodici este chestionarul COS-1, elaborat în baza principiului autoanalizei și autoaprecierii comportamentului subiectului într-o situație sau alta. Proba include o serie de situații din experiența cotidiană a adolescenților. Răspunsul la întrebări presupune reproducerea comportamentului și manifestarea unor atitudini deja trăite.

Pentru studierea aptitudinilor comunicative chestionarul include întrebări din următoarele sfere: interesul adolescentului pentru comunicare, acomodarea la un nou colectiv, reacția la rugămintea prietenilor și a cunoscuților, atitudinea față de muncă, contactul cu persoane necunoscute. La aceste direcții au fost elaborate 20 de întrebări.

Pentru studierea aptitudinilor organizatorice sunt utilizate întrebări care se referă la următoarele sfere de activitate: capacitate de orientare în situații dificile; inițiativă, spirit întreprinzător, perseverență, exigență; predispunere spre muncă organizatorică; independență, spirit autocritic; stăpânite de sine, fermitate. Aceste sfere au generat alte 20 de întrebări.

Scopul cercetării – a determina nivelul de dezvoltare a aptitudinilor comunicative și organizatorice la studenți.

Metodologia cercetării

Pentru a determina nivelul de dezvoltare a aptitudinilor comunicative și organizatorice la studenți în cercetare am aplicat următoarele metodici aprobate:

Proba I. Metodica „Diagnosticarea aptitudinilor comunicative și organizatorice”, COS-1, autori V.V. Sineavski, B.A. Fedorișin.

Metodica permite de a determina nivelul dezvoltării aptitudinilor comunicative, organizatorice.

Proba II. Metodica „Studierea orientării profesionale a viitorului pedagog prin metoda autoaprecierii”.

Metodica permite de a evidenția: interesul pedagogic, activitatea pedagogică, aptitudinile pedagogice. Rezultatele se exprimă în sistemul de 5 puncte, suma răspunsurilor care coincid cu „cheia” se împarte la 4.

Rezultatele cercetării

Studenților li s-au propus ambele metodici. Ca respondenți au fost studenții grupelor 101, 102, 103 de la facultatea Pedagogie a Universității de Stat din Tiraspol. Din aceste grupe la probele experimentale au participat 24 studenți.

Proba I. Metodica „Diagnosticarea aptitudinilor comunicative și organizatorice”, COS-1, autori V.V. Sineavschi, B.A. Fedorișin.

Studenților li s-au repartizat foile de corectură și au fost rugați să răspundă sincer la întrebările chestionarului. Coeficientul de evaluare a aptitudinilor comunicative și organizatorice s-a verificat prin raportul dintre numărul de răspunsuri ale respondenților la fiecare compartiment împărțit la numărul maxim de coincidențe posibile -20. După formula: $K = m:20$. Rezultatele sunt prezentate în tabelele Nr.1,2 (Vezi tab.Nr.1,2).

Tab. Nr.1. Nivelul dezvoltării aptitudinilor comunicative la studenți

N d/o	NP	Aptitudinile comunicative				
		Nivelul de manifestare				
		f. înalt 0,76- 1,00	înalt 0,66-0,75	mediu 0,56-0,65	scăzut 0,46-0,55	f. scăzut 0,10- 0,45
1.	MT					0,30
2.	ȘD					0,20
3.	CO			0,60		
4.	HA		0,70			

5.	ŞE		0,75			
6.	BA					0,35
7.	BM					0,30
8.	GT					0,45
9.	ŞC		0,70			
10.	ED		0,70			
11.	C E			0,60		
12.	MP					0,40
13.	CS					0,20
14.	CV	0,80				
15.	AC					0,25
16.	SM					0,45
17.	TC					0,15
18.	CV					0,40
19.	PM	1,00				
20.	CC		0,75			
21.	CE					0,35
22.	CCr					0,25
23.	ON		0,70			
24.	CI			0,65		
Total		2	6	3	-	13

Aşadar, după cum arată rezultatele probei experimentale din 24 studenți la un nivel foarte înalt în dezvoltarea aptitudinilor comunicative se află 2 (8,3 %) studenți. Alți 6 (25,0%) studenți – la un nivel înalt în dezvoltarea aptitudinilor comunicative. Tot din grupul dat 3 (12,5 %) studenți s-au plasat la nivelul mediu în dezvoltarea acestor aptitudini. La nivelul scăzut nu s-a plasat nici un student, însă la nivelul foarte scăzut – cei mai mulți 13 (54,2 %) studenți. Rezultatele probei experimentale au scos în evidență un nivel foarte scăzut al comunicării la o bună parte din studenți.

Aptitudinile organizatorice la studenți de asemenea au forme diferite de manifestare. Rezultatele sunt prezentate în tab. Nr. 2 (Vezi tab.Nr. 2).

Tab. Nr. 2. Nivelul dezvoltării aptitudinilor organizatorice la studenți

N d/o	NP	Aptitudinile organizatorice				
		Nivelul manifestării				
		f. înalt 0,81-1,00	înalt 0,71-0,80	mediu 0,66-0,70	scăzut 0,56- 0,65	f. scăzut 0,20-0,55
1.	CI				0,65	
2.	ON	0,90				
3.	CCr		0,75			
4.	CE		0,75			
5.	CC		0,80			
6.	PM	0,95				
7.	CV			0,70		

8.	TC					0,35
9.	SM				0,65	
10.	AC					0,35
11.	CV		0,80			
12.	CS					0,50
13.	MP				0,65	
14.	CE				0,60	
15.	ED		0,80			
16.	ŞC				0,60	
17.	GT		0,80			
18.	BM		0,75			
19.	BA		0,80			
20.	SE		0,80			
21.	HA	0,85				
22.	CE				0,65	
23.	ŞD					0,40
24.	TM				0,65	
Total		3	9	1	7	4

Aşadar, după cum arată rezultatele cercetării la nivel foarte înalt în dezvoltarea aptitudinilor organizatorice din cei 24 studenți se află 3 (12,5%), alți 9 (37,5%) studenți se află la un nivel înalt în dezvoltarea aptitudinilor organizatorice. Unul din studenți -1 (4,2%) se află la nivel mediu. Ceilalți 7 (29,2%) studenți sunt la un nivel scăzut, iar 4 (16,7%) studenți se află la un nivel foarte scăzut în dezvoltarea aptitudinilor organizatorice. Aceste rezultate sunt o dovadă a faptului că încă mulți studenți trebuie să-și dezvolte aptitudinile organizatorice, fără de care activitatea profesională este de neconceput. Profesorul trebuie să-și poată organiza propria comunicare, activitate și activitatea discipolilor.

Proba II. Metodica „ Studiarea orientării profesionale a viitorului pedagog prin metoda auroaprecierii”. La această probă de asemenea au participat cei 24 de studenți din grupele 101, 102, 103 de la facultatea Pedagogie a Universității de Stat din Tiraspol. Studenților li s-au prezentat foile de corectură și au fost rugați să răspundă sincer la întrebările testului. Rezultatele sunt prezentate în tabelul Nr. 3 (Vezi tab. Nr.3).

Tab. Nr.3. Nivelul dezvoltării orientării profesionale la studenții pedagogi

N d/o	NP	Nivelul orientării profesionale		
		Interesul pedagogic	Activitatea pedagogică	Aptitudinile pedagogice
		(În sistemul de 5 puncte)	(În sistemul de 5 puncte)	(În sistemul de 5 puncte)
1.	TM	2,5	2,5	3
2.	CI	4,25	4,25	3,25
3.	ON	1,5	3	2,5

4.	CCr	3,75	2,5	2,75
5.	CE	2,75	3,25	3
6.	CC	2,5	3,5	2,5
7.	PM	2	3,75	3,25
8.	CV	2,5	3	2,75
9.	TC	1,5	2	2,5
10.	SM	2,25	3,75	2,75
11.	AC	3,5	3,75	2,25
12.	CV	3,25	3,75	3,25
13.	CS	4,5	4,25	3
14.	MP	3	3,25	2,75
15.	CE	3,2	4,5	3,2
16.	ED	3	3	4,2
17.	ŞC	3	4,2	3,2
18.	GT	4	3,75	3,5
19.	BM	2	1,5	2,75
20.	BA	2	3,5	2,25
21.	SE	3,25	3,5	3,75
22.	HA	2,75	3,5	3,25
23.	CO	3,5	3,75	2,75
24.	ŞD	3	3	2,75

Aşadar, după cum confirmă rezultatele probei experimentale, aptitudinile pedagogice la majoritatea studenţilor grupului experimental se află la nivelul mediu de dezvoltare, depăşind cu puţin acest nivel. Interesul pedagogic, activitatea pedagogică de asemenea au forme deosebit de variate de manifestare şi se află în faza de dezvoltare, formare.

Concluzii

Aptitudinile pedagogice sunt o componentă importantă a măiestriei profesionale, de rând cu orientarea umanistă, competenţa profesională şi tehnica de lucru. Valoarea lor constă în aceea că sporesc randamentul în activitate, în cazul nostru în activitatea profesională, activitatea pedagogică. Îi permit profesorului de a avansa, de a se perfecţiona, de a fi flexibil, plastic, practic în activitatea sa. Unele din aptitudinile pedagogice care sunt deosebit de necesare în activitatea profesională sunt aptitudinile comunicative şi organizatorice, care-i permit profesorului să dirijeze cu succes activitatea pedagogică.

După cum confirmă rezultatele probelor experimentale aptitudinile comunicative şi organizatorice la mulţi din studenţii anului I de studii sunt slab dezvoltate. Mulţi studenţi întâmpină dificultăţi în comunicare. Aceasta este evident deoarece încă nu dispun de experienţa necesară, de cunoştinţele, abilităţile, deprinderile, competenţele necesare care oferă plasticitatea în activitate. În activitatea pedagogică aptitudinile comunicative şi

organizatorice sunt de bază. Profesorul trebuie să-și poată organiza propriul discurs în fața discipolilor pentru a face accesibil conținutul didactic propus și a ajunge la aderarea auditoriului la problema, subiectul pus în discuție. De asemenea profesorul trebuie să poată organiza activitatea, comunicarea, exprimarea discipolilor săi. Ca să poată dezvolta aceste aptitudini la discipolii săi, pedagogul singur trebuie să aibă aceste aptitudini bine dezvoltate.

Rezultatele probelor experimentale au scos în evidență că la studenții anului I de studii aptitudinile profesionale se află în faza de formare. Interesul profesional, cunoașterea activității pedagogice trebuie dezvoltate, înzestrate cu experiența necesară.

Bibliografie

1. Binet A. The development of Intelligence in Children. Nashville, Tehn.: Williams Print Co., 1980. 336 p.
2. Claparede Ed. Psihologia copilului și pedagogia experimentală. București: Științifică și Enciclopedică, 1975. 167 p.
3. Dicționar de psihologie. Coord.: Șchiopu U. București: Babel, 1997. 700 p.
4. Doron R., Parot F. Dicționar de psihologie. București: Humanitas, 2006. 886 p.
5. Gagne R.M. Essentials of Learning for instruction. 2nd ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1988. 184 p.
6. Galton F. Hereditary Genius. London: Macmillan and Co, 1867. Galton Frensis.html.
7. Platon C. Serviciul psihologic școlar. Chișinău: Epigraf, 2001. 167 p.
8. Reuchlin M. L. Orientation scolaire et professionnelle. Paris: PUF, 1979. 127 p.
9. Trofaile L. Psihologia dezvoltării. Suport de curs. Chișinău: Reclama, 2007, 2009. 264 p.
10. Vernon P. E. Intelligence, Heredity and Environment. Cambridge University Press, 1979. 632 p.